

ג' ל י ר נ ר ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע

ה"

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ - סנה סניה

ת בראשית (תשי"ג) פרק ב' (א - ו)

סוק ב' ויכל אלקים ביום השביעי.

איתא במכילתא לסמות יב' מ': ומוטב בני ישראל אטר יטבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה, וזה אחד הדברים שסינו נכתבו שבעים חוקנים סתרגמו תחורה ליוני, לתלמי המלך: ומוטב בני ישראל אשר יטבו במצרים ונטאר ארצות שלשים שנה וארבע מאות שנה. כיוצא בו כתבו אליו: אלקים ברא בראשית, אעשה אדם בצלם ובדמות... ויכל יום השביעי ויסבת ביום השביעי...
1. מה חקטי שהביאם לידי שנוי זה?
2. איך מתרצים את חקטי הזה: רש"י (ב' פרושים) ראב"ע (נ' פרושים) ספורנו?
3. באר את הכסויים שבדברי ראב"ע: "ולמה נאח הצרת" וכלוי מעשה אלנו מעשה"

3. סוק ג' אשר ברא אלקים לעשות.
רש"י, ראב"ע (עד לעשות אותם), רמב"ן (עד בסטת הימים), רד"ק, מלבי"ם.
ואלה דברי הרד"ק: לעשות מכאן ואילך, הוא בראם בסטת ימי המעשה, סיהיו הם עושים מכאן ואילך, כל מין ומין תולדותיו כפי מה שהם מלבים: לא היתה סביחה של בטלה, רק לעשות, סבת מכל מלאכתו שהיא מלאכת הסבע לעשות עשיות חדשות שהם מעשה הנהגה ההסגחה שמתנהגת לפי המעשה ולפי הסכר והעונס.

1. מה בין הדעות הנ"ל?
האפשר להביא לאחת מהן סיוע מן הפסוקים: סופסים יג' ט'; ירמיהו ט"ז, יב'; יואל ב' כ'; תהלים קכ"ו, ג'?
2. סוק ז': אלה תולדות.
רש"י ד"ה אלה; רמב"ן ד"ה אלה תולדות (עד כל חי); ספורנו אלה תולדות.
מה סוק הפסוק הזה לפי הדעות הנ"ל, האם הוא חתימת ספור מעטי בראשית או כותרת הפסוק הבא?
ד. בפרק ו'. ואז יעלה מן הארץ וחשקה את כל פני האדמה.
1. מדוע נאמר בתחילת הפסוק "הארץ" ובסופו "האדמה"?
2. קרא ראב"ע ד"ה ואז החל מן "והגאון אמר", וגם את דבריו לדברים לג' ו' ד"ה ויהי מחיו מספר.
איזו מלה מן הפסוקים הקודמים יש להכניס לפסוקנו לפי שיטת רב סעדיה גאון (במקום "לא" לפי גירסת הראב"ע), כדי ליטב את הסתירה בין פסוק ה' ובין פסוק ו'.

עץ הדעת פרק ב' פסוקים ט, טז - יז; פרק ג' א - י.
ה. ב' ט' רמב"ן ז"ה ועץ החיים החל מן "ועץ הדעת טוב ורע אמרו המפרטים" עד "מעשים משונים בבחירה".
1. מהו עץ הדעת לפי דעת "המפרטים" המובאים בדבריו, במה הוא סותרם ומה דעתו?
2. רבנו בחיי בן אשר הלך בעקבותיו. מהי חולשת תפיסתו ומה הסענות שיש לסעון נגדו?
ואלה דברי רבנו בחיי: עץ הדעת נותן באוכליו רצון ובחירה... וכן יוכיח הלשון "דעת" שהוא נאמר על הרצון והבחירה כמו בלשון חז"ל: סדעתו לעשות כך וכן, וכן תהלים קמ"ד: מה אדם ותדעו, כלומר מה קנינו סתרצה בו. ואם כן באור עץ הדעת כאלו אמר ועץ הרצון. והקב"ה מנעו ממנו, לפי שחאדם היה מוכרח על מעשיו קודם שחטא והיו כל פעולותיו שכל גמור כמלאך שהוא מוכרח לעשות כל פעולותיו שכליות, לפי שאין לו מונע, כן היה האדם. אבל אחר שחטא ואכל היה לו רצון ובחירה ונתלבט בתאוות גופניות... זו מדה אלוקית ומדה טובה מצד אחד ורעה מצד אחר...
1. מה קשה לרמב"ן ג' י"ז, 1 ד"ה לא תאכל ממנו. 2. ד"ה כי ביום אכלך?
ז. ג פסוק א' והנחם. ראב"ע (עד שיעשה שביריו בערמה) ספורנו (עד וכבר אמרו ז"ל) אברבנאל.
מה מובן הנחם המסיח לפי ראב"ע, ספורנו, אברבנאל? ואלה דברי האברבנאל: הנחם לא דבר כלל אל האשה ולא האשה אליו, כי לא איש דברים הוא ולזה לא אמר הכתוב ויפתח ח' את פי הנחם, כמו שאמר באתון בלעם, שלא דבר כלל לא בסבע ולא בנס, אבל היה הענין שהיא ראתה את הנחם עולה בעץ הדעת ואומל ממדותיו ולא היה מה והאשה חשבה בזה וחקרה בעצמה כאילו היתה מדברת עם הנחם וכי הוא בעלותו ובאכלו אומר אליה לא סות תמותון, אף היא במחשבתה תשיב אמריה.
ג פסוק א' אף כי אמר:
ח. מה ההבדל בין אונקלוס, רש"י ספורנו (ד"ה ויאמר אל האשה) בפרוש תמלח "אף" ולפי פרושו של מי מהם דברי הנחם חריפים ביותר?
2. מהי הערמה המיוחדת המהכלסת בשאלת הנחם חזו?

ט. פסוקים ג'-ג'. השווה את מצות ה' פרק ב' טז-יז לדברי חזו ב-ג.
באר את טבה השנויים החשובים
בשאלון הזה שני חלקים, ענה רק על אחד משניהם, הראשון קשה יותר, ענה טרבה: (לא למתחילים) להבנה פרק ג' למדו מורה נבוכים א פרק ב.

בשאלון הזה שני חלקים, ענה רק על אחד משניהם, הראשון קשה יותר, ענה טרבה: (לא למתחילים) להבנה פרק ג' למדו מורה נבוכים א פרק ב.